De kloof overbruggen: risico en bufferfactoren die de toereikendheid van pensioenen in Nederland voorspellen

"De toereikendheid van pensioenen wordt bepaald door een samenspel van persoonlijke, sociale en institutionele factoren die zich gedurende de levensloop opstapelen en ongelijkheid versterken of dempen"

Olaf Simonse (Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag (KCPEG), Universiteit Leiden), Verena Seibel (European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCOMER), Universiteit Utrecht), Julia Van Veelen (Universiteit Leiden), Rick Nijkamp (Wijzer in geldzaken), Dörthe Kunkel (Wijzer in geldzaken), Emma ter Mors (Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag (KCPEG), Universiteit Leiden), Mara A. Yerkes (Interdisciplinair Social Wetenschap, Universiteit Utrecht), Wilco W. van Dijk (Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag (KCPEG), Universiteit Leiden)

Wat is onderzocht in het paper?

Dit paper onderzoekt welke risico en bufferfactoren samenhangen met de toereikendheid van pensioenen in Nederland. Het doel is om een breder en samenhangend beeld te geven van factoren die bepalen of mensen voldoende inkomen hebben na pensionering. Het onderzoek gebruikt een mixed methods aanpak: literatuurstudie (91 studies), interviews met experts, een focusgroep met praktijkprofessionals en interviews met gepensioneerden. De analyse plaatst factoren binnen een socio ecologisch model (micro-, meso- en macroniveau) en benadrukt hoe deze elkaar beïnvloeden gedurende de levensloop. De studie richt zich specifiek op huishoudniveau en hedendaagse ontwikkelingen zoals flexibilisering van arbeid, veranderende gezinsstructuren en de overgang naar een nieuw pensioenstelsel.

Wat zijn de belangrijkste bevindingen?

Pensioentoereikendheid in Nederland is gemiddeld hoog, maar ongelijk verdeeld. Ongeveer een derde van de bevolking haalt de norm van circa 70% inkomensvervanging niet. Kwetsbare groepen zijn onder meer vrouwen, migranten en zelfstandigen, mede door lagere pensioenopbouw, onvolledige AOW en onderbroken loopbanen. Factoren zoals scheiding, parttime werk en gezondheidsproblemen vergroten risico's, terwijl vermogen, stabiele arbeid en sociale steun beschermend werken. Financiële geletterdheid en gedrag spelen een grote rol, maar blijken vaak onvoldoende om na pensionering een toereikend inkomen of redelijke inkomensvervanging te realiseren. Daarnaast beïnvloeden structurele factoren zoals het pensioenstelsel, arbeidsmarkt en beleidsregelingen de uitkomsten sterk. De resultaten tonen dat pensioenuitkomsten vooral voortkomen uit cumulatie en interactie van factoren, niet uit één oorzaak.

Wat zijn de implicaties?

- Beleidsmaatregelen moeten zich richten op combinaties van risicofactoren en specifiek kwetsbare groepen, in plaats van op algemene oplossingen.
- Verbetering van pensioencommunicatie en toegankelijkheid van regelingen is nodig om niet gebruik en kennisachterstanden te verminderen.
- Het pensioen- en arbeidsmarktbeleid moet meer rekening blijven houden met flexibele loopbanen en zelfstandig ondernemerschap om lacunes in de dekking te beperken.

Meer weten? Lees het paper:

Mind the Gap: Risk and Buffer Factors Predicting Pension Adequacy in the Netherlands

Netspar, het kennisnetwerk dat wetenschap en pensioen- en verzekeringssector met elkaar verbindt: netspar.nl

Met AI-ondersteuning opgesteld; inhoud en eindredactie door de auteurs